

FINANSUTSKOTTETS UTLÅTANDE 15/2001 rd

Statsrådets utredning med anledning av kommissionens andra rapport om ekonomisk och social sammanhållning (andra sammanhållningsrapporten)

Till stora utskottet

INLEDNING

Remiss

Stora utskottet sände den 16 mars 2001 statsrådets utredning (E 20/2001 rd) med anledning av kommissionens andra rapport om den ekonomiska och sociala sammanhållningen (den andra sammanhållningsrapporten) till finansutskottet för eventuella åtgärder. Stora utskottet har dessutom sänt kompletterande utredningar till finansutskottet för eventuella åtgärder den 11 april 2001 (IM:s brev), den 11 maj 2001 (IM:s och UM:s brev) och den 11 maj 2001 (IM:s brev).

Beredning i delegation

Ärendet har beretts i samtliga av finansutskottets delegationer.

Sakkunniga

Förvaltnings- och granskningsdelegationen har hört

- forskaren Eva Varis, utrikesministeriet
- regionutvecklingsdirektör Mårten Johansson, inrikesministeriet
- utvecklingsdirektör Henrik Rissanen, Norra Savolax förbund
- kommundirektör Risto Koivisto, Birkalands förbund
- direktör Pasi Mäkinen, Mellersta Finlands arbetskrafts- och näringscentral

- direktör Matti Kuosmanen, Norra Karelen arbetskrafts- och näringscentral.

Skattedelegationen har hört

- budgetsekreterare Martti Salmi, finansministeriet.

Jordbruksdelegationen har hört

- lantbruksrådet Carl-Gustav Mikander, jord- och skogsbruksministeriet
- verkställande direktör Seppo Hassinen, Finlands 4H-förbund
- utvecklingschef Mikko Koskela, Norra Österbottens arbetskrafts- och näringscentral
- direktör Olli-Pekka Väänänen, Centralförbundet för lant- och skogsbruksproducenter MTK rf.

Ett skriftligt utlåtande till jordbruksdelegationen har skickats av

— Maaseutukeskusten Liitto ry.

Trafikdelegationen har hört

- byggnadsrådet Juhani Tervala, kommunikationsministeriet.

Social- och arbetsdelegationen har hört

- konsultative tjänstemannen Ulla Jatila, arbetsministeriet
- biträdande avdelningschef Carin Lindqvist-Virtanen och regeringssekreterare Ritva Kujala, social- och hälsovårdsministeriet.

Bostads- och miljödelegationen har hört

- regionplaneringsrådet Ulla Koski, miljöministeriet.

STATSRÅDETS UTREDNING

Enligt EG-fördraget skall kommissionen vart tredje år lägga fram en rapport om de framsteg som har gjorts för att uppnå ekonomisk och social sammanhållning. Det är nu fråga om den andra sammanhållningsrapporten. Den öppnar också diskussionen om revideringen av region- och strukturpolitiken efter år 2006. Revideringens innehåll avses bli beskrivet närmare i den tredje sammanhållningsrapporten, som läggs fram i slutet av 2003.

Statsrådets utredning tar bl.a. upp utgångspunkterna för totalrevideringen samt frågor i anslutning till utvidgningen av unionen. Rapport-

ten betraktas som en bra öppning på diskussionen när det gäller den nya politikens riktning och innehåll samt i fråga om arbetsfördelningen mellan EU, medlemsstaterna och regionerna. I framtiden är det viktigt för Finland att bedriva sammanhållnings- och strukturpolitik bl.a. i avlägsna, glesbebyggda strukturuomvandlings- och arbetslöshetsregioner. De minst utvecklade och perifera regionerna i Finland bör ha möjlighet till de högsta områdesstöden även efter 2006. I utredningen nämns också de centrala frågor som ännu är öppna och som man separat återkommer till i en snar framtid.

UTSKOTTETS STÄLLNINGSTAGANDEN

Motivering

Allmänna finansieringsfrågor

De ärenden som behandlas i rapporten har stark anknytning till utvidgningen av EU. När det gäller budgetkonsekvenserna av EU:s utvidgning hänvisar utskottet till sitt utlåtande (FiUU 7/2001 rd — E 99/2000 rd). Utvidgningens budgetkonsekvenser är i hög grad beroende av enligt vilken tidtabell och på vilka villkor de enskilda kandidatländerna godkänns som medlemmar. I de kommande förhandlingarna om finansieringen bör Finland aktivt verka för att eventuella snedvridningar i fördelningen av den finansiella bördan rättas till och att inget medlemsland i framtiden åtnjuter undantag på andra länders bekostnad. Den nuvarande finansiella ramen anger i många stycken Finlands finansiella ansvar och stöden från EU fram till 2006. Utskottet understryker hur viktigt det är att EU iakttar budgetdisciplin. Utskottet anser att ut-

vidgningens konsekvenser för utgifterna noggrant måste följas upp. Finlands roll som nettobetalare kommer att förstärkas i framtiden och därför bör det redan före utvidgningen ses till att Finland som motvikt till sin egen betalarroll kan dra största möjliga nytta av de stöd som kan utverkas av gemenskapen.

I början av 2007 måste EU:s nya finansiella ram vara klar. I beredningsprocessen måste behovet av ändringar i EU:s inkomstbudget bedömas — d.v.s. traditionella egna medel, momsmedel, BNI-medel och övriga inkomster. Enligt vad utskottet har erfarit är de sakkunniga inte helt eniga om vilket inkomstslag som för Finlands vidkommande vore lämpligast att lyfta fram. Utskottet anser att det är viktigt att regeringen i framtiden noga ger akt på om det efter 2006 finns tecken på förestående förändringar i inkomstbudgeten med väsentlig inverkan på Finlands relativa situation och agerar så att de framtida ändringarna är så förmånliga som möjligt från Finlands synpunkt.

Regional- och strukturpolitiken

Kommissionens andra sammanhållningsrapport är efter den första rapporten, som koncentrerade sig på den sociala och ekonomiska sammanhållningen, den första djupgående bedömningen av resultaten av EU:s regional- och sammanhållningspolitik och tjänar samtidigt som diskussionsunderlag för den kommande revideringen av politiken. I sin bedömning av konsekvenserna av EU:s struktur- och regionalpolitik lanserar kommissionen ett nytt begrepp, "regional sammanhållning". Utgångspunkt för detta nya begrepp är en välbalanserad regional utveckling inom hela unionen. I rapporten granskas den regionala utvecklingen i stora befolkningscentra, i de perifera områdena och i området däremellan. I den bedöms EU:s tidigare regionalpolitik och den löpande periodens strukturåtgärder och program samt presenteras dessutom kommissionens första inlägg om tyngdpunkterna när det gäller strukturåtgärderna under den period som följer efter 2006. Rapporten erbjuder en god grund för en diskussion om den framtida regionalpolitiken i en utvidgad union.

Vid bedömningen av utvecklingen hittills konstaterar kommissionen att strukturpolitiken har inverkat positivt men ojämnt. Under den drygt 10 år långa perioden 1988—1998 minskade inkomstskillnaderna mellan mål 1-områdena och medelvärdet för EU samtidigt som BNP per capita som köpkraftsenhet ökade. Inom mål 2- och 5 B-områdena förbättrades sysselsättningsläget i jämförelse med övriga områden i unionen. Under de föregående programperioderna har enligt rapporten betydande framsteg gjorts i sammanhållningspolitiken. Resultaten syns kanske mest i de områden som blivit efter i utvecklingen och där en allmänna strävan varit att utjämna de ekonomiska och sociala utvecklingskillnaderna.

I den nya regleringen för programperioden 2000—2006 har kommissionen strävat efter att öka gemenskapens stödåtgärders mervärde och göra dem synligare i praktiken. På grundval av de beslut som med tanke på utvidgningens första skede fattades av Europeiska rådet i Berlin minskas de medel, som i de nuvarande 15 med-

lemsstaterna beviljas för sammanhållningspolitiken, före år 2006 i själva verket till 1992 års nivå, d.v.s. till 0,31 procent av de nuvarande medlemsstaternas BNP. Eftersom medlen koncentreras till de områden som släpar efter i utvecklingen står det per capita beräknade stödet under perioden 2000—2006 dock kvar på 1990 års nivå. Det är fråga om en ny linjedragning i den meningen att strukturfondernas stödåtgärder aldrig tidigare lika klart koncentrerats till de områden som drabbats av de största svårigheterna.

Det bör observeras att utom strukturfonderna även sammanhållningsfonden ger stöd för strukturpolitiska åtgärder. För närvarande är sammanhållningsfondens andel cirka 18 procent av totalkostnaderna för strukturpolitiska åtgärder i sammanhållningsländerna. I rapporten konstateras enligt utskottet på goda grunder att det finns behov av att överväga hur mycket medel som framdeles beviljas sammanhållningsfonden. Likaså är det skäl att förbättra koordineringen mellan de stöd som beviljas av sammanhållningsfonden respektive strukturfonden. För att främja detta föreslås att en gemensam ram tillämpas på dessa fonder.

Finansutskottet ser det som helt klart att sammanhållningspolitiken måste effektiviseras i den utvidgade unionen efter 2006. Såsom i rapporten också konstateras växer de ekonomiska och sociala skillnaderna i unionen märkbart i och med utvidgningen. Efter 2006 kvarstår såväl det regionala mål 1 som de områden som står utanför detta liksom även de horisontella målen. Merparten av finansieringen går fortsättningsvis till områdena inom mål 1, men tyngdpunkten i finansieringen förskjuts så småningom till kandidatländerna.

I sitt utlåtande om utvidgningens budgetkonsekvenser konstaterade utskottet att den strukturfondsperiod som börjar 2007 är en utmaning att finna ett balanserat system såväl för kandidatländerna sinsemellan som mellan gamla och nya medlemsländer. BNP per capita kvarstår fortfarande som kriterium för definition på regioner som omfattas av mål 1. Eftersom BNP per capita i en del regioner är tre fjärdedelar av medelvärdet för EU och i andra endast cirka en fjär-

dedel är det nödvändigt att ändra kriterierna för stödduglighet. I utlåtandet ansåg finansutskottet att ett alternativ kunde vara att BNP-gränsen 75 procent sänks särskilt för de nuvarande och de nya medlemsstaterna. I sammanhållningsrapporten konstateras också att ett av de fyra basalternativen är att fastställa separata stödduglighetsgrunder för de 15 medlemsländernas områden och för kandidatländernas områden. Om den nuvarande stödduglighetsgränsen på 75 procent tillämpas oberoende av antalet länder som ansluter sig till unionen innebär det att nästan alla regioner i de nya medlemsstaterna är mål 1-regioner samt att största delen av de nuvarande medlemsstaternas mål 1-regioner inte längre hör till dem.

EU-ministerutskottet konstaterade den 27 april 2001 att resursdimensioneringen preliminärt bör utgå från att högst 0,45 procent av unionens BNP anvisas för strukturåtgärder under den finansieringsperiod som följer efter 2006. När det gäller stöden till de fattigaste regionerna i de gamla medlemsstaterna bör man på samma gång bereda sig på specialarrangemang under en övergångsperiod. Utskottet omfattar dessa linjdragningar och påminner om sin standpunkt i samband med sitt tidigare utlåtande FiUU 7/2001 rd, d.v.s. att våra svagast utvecklade regioner även efter 2006 omfattas av de högsta regionala stöden. Också ovannämnda övre gräns för EU-utbetalningarna, d.v.s. 0,45 procent av BNP, bör prövas mot denna bakgrund. Strukturstöden från EU bör i högre grad än nu koncentreras på investeringar.

EU-ministerutskottet har likaså konstaterat att regionala och strukturella problem inte kan bestämmas enbart med hjälp av BNP-kriteriet. Alla BNP-baserade modeller för att slå fast stöddugliga regioner är förenade med problem som är en följd av att de regionala utvecklingsskillnaderna mångdubblas i och med utvidgningen av EU. Sammanhållningsrapporten fäster med all rätt uppmärksamhet vid behovet av att utveckla kriterierna gällande permanenta strukturella problem.

Finansutskottet konstaterar att det i ett land som Finland i detta nu medför vissa problem att

använda BNP för att beskriva levnadsvillkoren, särskilt i de mest avlägsna regionerna. Ju längre norrut man går, desto större blir energiförbrukningen på grund av det kalla klimatet. Långa avstånd ökar transportbehovet och transportkostnaderna. Vardera posten bokförs dock i BNP-mätaren på den positiva sidan, d.v.s. den sida som beskriver regionens ekonomiska aktivitet, trots att de ur regionens synvinkel är en merkostnad och en nackdel, som försvagar konkurrenskraften. Att det är dyrt att ordna den offentliga förvaltningen i glest bebyggda regioner ger också via BNP-mätaren en felaktig bild av regionens konkurrenskraft och utvecklingsmöjligheter. Utskottet menar att uppmärksamhet också bör fästas vid arbetslöshet och negativ befolkningsutveckling då mål 1-områdena bestäms.

Enligt utskottet kan definieringen av mål 2-regionerna i huvudsak anföras till medlemsstaterna. Det bör vara möjligt att smidigt utse de svagaste regionerna till mål 2-regioner. På samma gång bör de horisontella programmens tyngd i denna helhet omprövas.

Sammanhållningsrapporten behandlar även gränsöverskridande samarbete mellan stater och regioner med betoning på de förhållanden som råder i en utvidgad union. Interreg-samarbetet vid de yttre gränserna kommer att spela en viktig roll även i framtiden. Utskottet konstaterar att gemenskapsinitiativet Interreg i hög grad planerats med unionens inre gränser för ögonen. På vardera sidan om gränsen finns då motsvarande Interreg-program, som stöder gränsöverskridande samarbete, och de olika staterna i unionen kan jämlikt delta i Interreg-initiativets interstatliga och interregionala program. Problem uppstår närmast vid unionens yttre gränser där motsvarande finansiering inte står till förfogande.

Finland har understött gränsöverskridande samarbete genom närregionsarbete. Enligt erhållen utredning har cirka sex miljarder mark använts för detta samarbete efter år 1990. Hälften av beloppet har erhållits i form av gåvor. Inom ramen för närregionsarbetet har särskilt regionerna i nordvästra Ryssland fått stöd för deltagande i EU:s gränsregionprogram. I de baltiska staterna håller gränsregionprogrammen redan på

att utvecklas till strukturfondsliknande program, och beslutanderätten när det gäller dem överförs på berörda stater i takt med hur deras lagstiftning och handlingssätt utvecklas. I dessa länder har det redan några år funnits Phare-finansierade målprojektfonder, som kan finansiera Interreg-projekt anknuten verksamhet. Gränsregionprogrammen koncentreras tills vidare till gränserna mellan Phare-länderna och Phare/EU-gränserna. Finland har gett sitt stöd åt att gränsregionprogrammen och övriga Phare-program inriktas på de framtida yttre gränserna på det sätt sammanhållningsrapporten förutsätter.

Enligt finansutskottet är det positivt att framsteg på senare tid gjorts när det gäller samordningen av Tacis- och Phare-programmen med Interreg-programmen. Vid ministerkonferensen om den nordiska dimensionen i Luxemburg i början av april offentliggjorde kommissionen ett särskilt instruktionshäfte om samordning av programmen. Instruktionerna är bara det första steget när det gäller samordningen av programmen.

Enligt finansutskottet bör förvaltningen av målprogrammen ytterligare förenklas och ansvaret i större utsträckning överföras på medlemsländerna och regionerna. Preliminära nationella mål för följande strukturfondsperiod bör utformas tillsammans med landskapen och kommunerna så att de olika aktörerna agerar i enlighet med den nationella politiken.

Jordbrukspolitiken och landsbygdspolitiken

I sammanhållningsrapporten behandlas jordbrukspolitiken på allmän nivå. Landsbygdspolitiken är betydligt vidlyftigare än jordbrukspolitiken och gäller alla näringar och befolkningsgrupper på landsbygden. I samband med Agenda 2000-reformen samlades EU:s utvecklingsåtgärder för landsbygden i en förordning. Landsbygdspolitiken har blivit den andra pelaren i Europeiska unionens jordbrukspolitik och en väsentlig del av EU:s regionalpolitik.

Landsbygdspolitiken och jordbrukspolitiken har delvis motstridiga mål. Jordbruksnäringen är en del av den allt mångfaldigare näringsstrukturen på landsbygden. Landsbygdspolitiken är be-

tydligt mera omfattande och gäller alla näringar och befolkningsgrupper på landsbygden. Utskottet menar att det är viktigt att i fortsättningen skilja dessa begrepp från varandra.

Av sammanhållningsrapporten framgår att kommissionens uppfattning om landsbygd skarpt avviker från den uppfattning vi har i Finland. I rapporten konstateras att landsbygdsbefolkningens andel växer i samtliga medlemsländer. Likaså ökar sysselsättningen mera på landsbygden än inom andra områden i gemenskapen, vilket är ett bevis på dessa områdens relativa fördelar. På en typisk landsbygd i Finland minskar befolkningen, och sysselsättningen ökar inte heller snabbare än inom andra regioner.

I statsrådets färskta principbeslut om de landsbygdspolitiska linjedragningarna för åren 2001—2004 inbegrips i begreppet landsbygd, beroende på åtgärderna, landsbygden runt centralorter, kärnlandsbygden och den perifera glesbygden. Via interaktionsåtgärder kan även städer inbegripas. I likhet med stadspolitiken betonar landsbygdspolitiken horisontella åtgärder. Den kan inte genomföras med enbart sektorpolitiska medel.

Utskottet har den uppfattningen att den allmänna trenden inom hela EU är flyttning från landsbygden till tillväxtcentra. Antalet aktiva gårdar inom jordbruket minskar eller övergår till att odlas på deltid. Den egentliga jordbruksproduktionen koncentreras till allt större enheter. Att göra näringsverksamheten mera mångsidig och därmed förbättra möjligheterna att bibehålla bosättningen på landsbygden genom att också utveckla den fysiska infrastrukturen är även inom de enskilda länderna av central betydelse med tanke på en utjämning av utvecklingsdifferenserna. Enligt erhållen utredning innebär detta för Finlands del att 3 000 nya företag årligen borde grundas för att ersätta de arbetsplatser som går förlorade på landsbygden i och med att lantgårdar upphör med sin verksamhet. Utöver ett lönsamt jord- och skogsbruk förutsätter en mångformig landsbygd således även en fungerande infrastruktur, tillgång till basservice och tro på deras kontinuitet. Dessa faktorer betonas i situationer där de arbetsplatser som

går förlorade inom jord- och skogsbruket måste ersättas med annan företagsverksamhet på landsbygden. Det förutsätter i sin tur tillgång till utbildningsservice, fungerande väg- och dataförbindelser och offentlig service.

Ur landsbygdens synvinkel förefaller det som om sammanhållningsprincipen inte fungerat i Finland. I synnerhet den glest bebyggda perifera landsbygden har haft allt för liten nytta av det utvecklingsarbete som grundar sig på EU:s strukturfonders program och som de regionala utvecklingsmyndigheterna bär ansvar för. I många nationella bedömningar konstateras att man genom målprogrammen inte kunnat ändra den utveckling som i övrigt ägt rum. En mångsidig landsbygdsbosättning i utveckling har uppstått bara kring ett fåtal tillväxtcentra.

I de av EU-ministerutskottet den 27 april 2001 godkända riktlinjerna konstateras att Europeiska unionens gemensamma jordbrukspolitik i sin nuvarande form knappast alls jämnar ut de naturliga konkurrenskraftsdifferenserna mellan olika regioner. I och med utvidgningen av EU måste utvecklingen av EU:s jordbrukspolitik dessutom i högre grad övervägas med behovet av stöd och dess konsekvenser för ögonen. Detta kan för sin del vara ett svar på det centraliseringsproblem som tas fram i sammanhållningsrapporten. Djursjukdomarna och överproduktionen har visat att jordbrukspolitiken måste ändra riktning. Detta erbjuder möjlighet att i stället för produktionskvoter stödja en livskraftig landsbygd och produktionens kvalitet. Finansutskottet omfattar härvid EU-ministerutskottets bedömning.

Enligt uppskattning som gjorts inom statsrådet har den gemensamma jordbrukspolitik som hittills drivits ändrat utgiftsfördelningen de olika länderna emellan. De direkta stöderna och landsbygdens utvecklingsstödsandel av de totala utgifterna för jordbruket har ökat. I takt med strukturutvecklingen har det till de största gårdarna anvisade jordbruksstödet totalbelopp ökat, men å andra sidan har inkomstnivån inom de svagaste regionerna kunnat kompenseras med hjälp av LFA-stödet. Också LFA-stödets total-

belopp har stigit. Det har visat sig vara betydelsefullt bland annat i Finland.

I samband med Agenda 2000-reformen började stödet till mindre gynnade områden betalas av medel inom ramen för den gemensamma jordbrukspolitiken till alla regioner, även till dem som omfattas av mål 1. Trots att åtgärden underlättade EU:s landsbygdspolitiska finansiering hade den även negativa konsekvenser för Finland. De åtgärder landsbygdsförordningen förutsätter, miljöstödet och LFA-stödet, som nu omfattar hela landet, har tagit en betydande del av såväl EU-penningflöden som nationella medel avsedda för utveckling av jordbruket och landsbygden.

För såväl landsbygdspolitiken som jordbruket innebär utvidgningen en betydande förändring av situationen. I sitt utlåtande om utvidgningens budgetkonsekvenser konstaterade finansutskottet att alla kalkyler kring utvidgningen försvåras framför allt av att det finns gott om osäkerhetsfaktorer. Osäkerheten gäller inte bara hur många länder utvidgningen skall omfatta och när anslutningen kan tänkas ske. Utvecklingen av ansökarländernas jordbruk och ekonomi över lag är instabil och svårförutsebar.

Ur landsbygdens och jordbrukets synvinkel torde det ha väsentlig betydelse för Finland på vilket sätt landsbygds- och jordbrukspolitiken kopplas till sammanhållningspolitiken. I den andra sammanhållningsrapporten har, såsom ovan redan konstaterades, tyngdpunkten klart lagts på regional- och strukturpolitiken; landsbygdspolitiken och jordbrukspolitiken behandlas bara på mycket allmän nivå. Om även de kopplas till sammanhållningspolitiken kan detta i positiva fall innebära en koncentration av resurserna i regionerna, vilket också är den centrala strategin för landsbygdspolitiken i Finland under de närmaste åren.

Trafikpolitiken

Rapporten betonar regional- och strukturpolitiken. Trafikförbindelserna har dock stor betydelse när det gäller att eliminera regionala skillnader och förbättra den regionala konkurrenskraf-

ten. De alleuropeiska trafiknätverken främjar den regionala utvecklingen, och goda trafikförbindelser gagnar handeln och arbetskraftens rörlighet. Med tanke på utvidgningen av unionen och en intensifiering av dess verksamhet är det även viktigt att utveckla trafiknätverken. Också datatrafikförbindelserna är betydelsefulla bl.a. med avseende på den regionala utvecklingen.

Enligt EU-ministerutskottets ställningstagande är det av särskilt intresse för Finland att även i fortsättningen bedriva sammanhållnings- och strukturpolitik, bl.a. i perifera regioner med gles bosättning och långa avstånd. Specialbehandlingen av de glesbebyggda områdena i norr är fortfarande en central utgångspunkt. De särintressen som EU-ministerutskottet för fram är motiverade. Utskottet konstaterar att ett effektivt trafikarrangemang är ett centralt villkor för den regionala utvecklingen. Det är också viktigt att betona att sådana projekt inom EU:s randområden som närmar randområdena till kärnområdena och förbättrar områdets ekonomisk-geografiska ställning bör beaktas bättre i fortsättningen. Såsom EU-ministerutskottet konstaterat får effektivitet inte vara det enda kriteriet då trafikinvesteringar bedöms. Utskottet är även av den åsikten att strukturfondernas medel effektivare bör inriktas på att utveckla trafikinfrastrukturen. Att utveckla trafiknätverken i Finland och dess närområden är också ett led i utvecklingen av unionens nordiska dimension, och i takt med utvidgningen får dessa förbindelser allt större tyngd. Med beaktande av Finlands perifera läge och geografiska särdrag har utvecklingen av trafiknätverken en central betydelse med tanke på förbindelserna mellan Finland och de övriga länderna i unionen.

I rapporten konstateras att vägtrafiken är den viktigaste trafikformen inom unionen och att varutransporterna på landsvägarna fortsatt att öka. Järnvägstrafiken har minskat i betydelse trots att järnvägarnas infrastruktur har moderniserats i flera länder. Speciellt fraktrafiken per järnväg har minskat. Avsikten är att under programperioden 2000—2006 förskjuta tyngdpunkten i trafiken till järnvägstrafiken.

När trafikinfrastrukturen utvecklas är det enligt utskottet viktigt att allt starkare betona att hänsyn bör tas till en hållbar utveckling och till en samordning av trafikens och miljöns behov. För att minska de miljörisker landsvägstransporterna ger upphov till bör transporterna i så stor utsträckning som möjligt överföras till järnvägar och vattenleder. När det gäller att beakta miljösynpunkter bör större uppmärksamhet också fästas vid att effektivisera och utveckla kollektivtrafiken.

Konkurrenspolitiken, forsknings- och utvecklingspolitiken

Konkurrenspolitiken och konsekvenserna av de direkta företagsstöden får lite utrymme i sammanhållningsrapporten. Där konstateras dock att konkurrenspolitiken är ett livsvillkor för en funktionsduglig inre marknad. Av konkurrenspolitikens delområden är statsstödspolitiken å sin sida den viktigaste med tanke på den regionala utvecklingen. Bestämmelserna om statsstödspolitiken begränsar medlemsstaternas möjligheter att bevilja företagen stöd för undantagsförhållanden.

För närvarande betalar EU:s medlemsländer betydande belopp i statsstöd till företag. Enligt gjorda uträkningar var beloppet av medlemsländernas statsstöd till företag under åren 1996—1998 sammanlagt lika stort som unionens totala budget och dubbelt så stor som budgeten för EU:s region- och strukturpolitik. Mest företagsstöd betalar de rikaste medlemsländerna, exempelvis Tyskland och Italien.

Finlands direkta företagsstöd har hört till de lägsta i unionen. I strukturfondsfinansieringen har finansieringsinstrumenten redan under den pågående perioden utsträckts att även omfatta låne- och kapitalfinansiering. Statsstöd styrs i första hand till bristområden på marknaden och till projekt som förbättrar företagens reella konkurrenskraft. Även i fortsättningen inriktas stödet i allt högre grad på att utveckla företagens verksamhetsmiljö och kunnande. Enligt utskottet är det viktigt att företagsstödssystemet i Finland utvecklas inom ramen för EU:s statsstödsbe-

stämmelser så att det stöder de finländska företagens konkurrenskraft och befäster en balanserad regional utveckling även i en utvidgad union.

I rapporten föreslås att EU:s ramprogram för forskning utvecklas till ett redskap som bättre stöder regionalpolitiken. I Finlands officiella ställningstaganden om EU:s forskningspolitik betonas att det bör finnas en klar arbetsfördelning mellan forskningsprogrammen, den nationella forskningspolitiken och strukturfondspolitik. Det primära målet för EU:s forskningsprogram är att stärka unionens vetenskapliga och teknologiska grund och den vägen även företagens konkurrenskraft. Sålunda stöder forskningsprogrammen för sin del det av Europeiska rådet i Lissabon uppställda målet att före utgången av decenniet göra Europeiska unionen till världens mest konkurrenskraftiga och dynamiska kunskapsbaserade ekonomi. Finland har också föreslagit att kommissionen i fortsättningen närmare skall utreda vilka konsekvenser i ramprogrammen ingående forskning och utveckling har på det regionala planet.

Finansutskottet anser att Finlands linjedragningar när det gäller forsknings- och utvecklingspolitiken hittills har gått i rätt riktning.

Miljöpolitiken

Enligt rapporten är miljövården och främjande av den ekonomiska och sociala sammanhållningen mål som kompletterar varandra. Under programperioden 2000—2006 erkänns miljön i ökande grad som ett nyckelområde inom sammanhållningspolitiken. I rapporten betonas vatten- och avfallsfrågor. Rapporten tar också fram fördelar och nackdelar när det gäller centralisering och decentralisering. Likaså konstateras att det i fortsättningen är meningen att styra utvecklingen mot ett stadssystem med flera centralorter. Frågor och problem i anslutning till den urbana utvecklingen tas också upp.

Trafiken har betydande miljökonsekvenser. Rapporten betonar därför spår- och vattentrafikens betydelse. Utskottet omfattar regeringens ståndpunkt och konstaterar att utvärderingen av landsvägstrafikens miljökonsekvenser fått för lite utrymme i rapporten. En hållbar utveckling bör i fortsättningen också beaktas i större omfattning när det gäller åtgärder i de olika regionerna liksom även i alla investeringsbeslut. Begreppet hållbar utveckling bör tas med även i de nya strukturprogrammen och likaså bör det understrykas att miljösynpunkter skall beaktas. Såsom ovan konstaterats är det positivt att framsteg gjorts när det gäller samordningen av Tacis- och Phare-programmen med Interreg-programmen. Resurser bör fortsättningsvis styras till samordningen av programmen.

För att lösa de problem som är centrala från miljövårdssynpunkt och som anknyter till vattenförsörjning och avfallshantering måste man göra betydande investeringar i synnerhet i sammanhållningsländerna och kandidatländerna. För att trygga den ekonomiska utvecklingen på lång sikt förutsätts också att naturresurserna används med eftertanke. Från Finlands synpunkt är det i fortsättningen viktigt att lyfta fram åtgärder i anslutning till en förbättring av Östersjöns tillstånd samt andra miljöprojekt i våra närområden. Det är likaså viktigt att de resurser som anvisats för miljöprojekt används effektivt för konkreta projekt och inte för administration i anslutning till dem.

Utlåtande

Finansutskottet meddelar vördsamt som sitt utlåtande

att utskottet med ovan konstaterade anmärkningar omfattar regeringens ståndpunkt i ärendet.

Helsingfors den 20 juni 2001

I den avgörande behandlingen deltog

ordf. Maria Kaisa Aula /cent
vordf. Kari Rajamäki /sd
medl. Olavi Ala-Nissilä /cent
Pirjo-Riitta Antvuori /saml
Matti Huutola /vänst
Seppo Kääriäinen /cent
Markku Laukkanen /cent
Tuija Nurmi /saml
Ola Rosendahl /sv
Matti Saarinen /sd

Anni Sinnemäki /gröna
Sakari Smeds /kd
Irja Tulonen /saml
Marja-Liisa Tykkyläinen /sd
Kari Uotila /vänst
ers. Ulla Juurola /sd
Kari Kantalainen /saml
Mikko Kuoppa /vänst
Pirkko Peltomo /sd.

Sekreterare vid behandlingen i delegationerna var

utskottsrådet Alpo Rivinoja
utskottsrådet Hellevi Ikävalko

utskottsrådet Marjo Hakkila.